

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДІ З ОБМЕЖЕННЯМИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

В статті запропоновані результати теоретичного аналізу проблеми психологічних механізмів соціальної адаптації молоді з обмеженнями життєдіяльності. Виокремлено емоційний, когнітивний, поведінковий, комунікативний та ціннісно-смысловий психологічні механізми соціальної адаптації. Встановлено, що психологічні механізми формуються протягом соціального розвитку, в результаті успішного перебігу якого формуються адаптивні психологічні механізми, а при ускладненнях адаптування – захисні та неадаптивні механізми.

За результатами теоретичного аналізу проблеми психологічних механізмів соціальної адаптації, припускається, що у молодих людей з обмеженнями життєдіяльності переважають неадаптивні та наявні захисні механізми. Вивчення особливостей психологічних механізмів соціальної адаптації допоможе розробити стратегії психологічної допомоги молодим людям з обмеженнями життєдіяльності.

Ключеві слова: *соціальна адаптація, психологічні механізми, молодь з обмеженнями життєдіяльності, захисні механізми*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема соціальної адаптації молоді, зокрема особливостей її психологічних механізмів, займає важливе місце в умовах трансформаційних змін в суспільстві. Беззаперечно, соціальна адаптація може ускладнюватися при наявності у молодих людей обмежень життєдіяльності. Виникають труднощі в професійному становленні, зокрема працевлаштуванні: молоді люди незавжди мають бажання працювати, не всі робочі місця належним чином обладнанні, не завжди колектив готовий до інтеграції молодої людини з обмеженнями життєдіяльності. Непоодинокі випадки, коли у молодих людей виникають складності в спілкуванні з однолітками, зокрема протилежної статі, що є перешкодою для створення близьких стосунків та створення сім'ї.

Здійснивши теоретичний аналіз проблеми психологічних механізмів соціальної адаптації молоді з обмеженнями життєдіяльності буде можливе розуміння їх специфіки для планування напрямів психологічної допомоги.

Формування цілей статті. Метою наукового дослідження – є здійснення теоретичного аналізу проблеми особливостей психологічних механізмів соціальної адаптації молоді з обмеженнями життєдіяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема психологічних механізмів соціальної адаптації та соціалізації особистості розкриті в роботах Л.С.Виготського, А.А.Налчаджяна, С.І.Розума, Т.Парсона, Д.Уотсон, Е.Торндайк та інших. Зокрема копінг-механізми описані в наукових концепціях К.Хорні, Р.Лазаруса, С.Фалькмана, С.І.Корсуна, Т.А.Ткачука, Є.Хейма та інших, а захисні механізми описані в наукових концепціях А.Фройд, З.Фройда, А.А.Налчаджяна та інших.

Дослідженням психологічних особливостей дітей та молоді з обмеженнями життєдіяльності займалися М.Мастюкова, О.В.Романенко, А.Г.Шевцов, В.М.Сіньов, К.О.Семенова. Дослідженням соціально-психологічної адаптації та психологічних особливостей юнаків та молоді з обмеженнями життєдіяльності займалися М.І.Томчук, Т.О.Комар, Ю.М.Швалб, А.Г.Шевцов та інші.

Методологічний аналіз поняття соціальної адаптації в психологічній науці показав, що – це процес активного пристосування людини до умов соціального середовища через засвоєння й прийняття індивідом цілей, цінностей, норм і стилю поведінки, схвалених суспільством (А.А.Налчаджян, Розум С.І. та інші) [3; 155]. Степанов О.М. зазначає, що у кожного індивіда соціальна адаптація відбувається залежно від ціннісних орієнтацій, обраних цілей і можливостей їх досягнення в конкретних умовах. Вона має неперервний характер, але найбільше виявляється під час зміни діяльності людини її соціального оточення [4; с.11].

Ж.Піаже описав процес адаптації як зміни організму та середовища. Адаптація складається, на думку науковця, з двох взаємодоповнюючих процесів: акомодатії (що забезпечує модифікацію, функціонування організму чи дій суб'єкта у відповідності з властивостями середовища) та асиміляції (яка змінює ті чи інші компоненти цього середовища, переробляючи їх згідно із структурою організму або включаючи у схему поведінки суб'єкта).

Соціальна дезадаптація людини може бути наслідком систематичного вживання наркотиків, алкоголю, органічного захворювання, важкого каліцтва, функціонального психічного захворювання тощо. [4; с.12].

Враховуючи те, що на думку Р.Б.Дарлінга, М.Мастюкової, М.Селігмана, Г.Фюра, І.В.Чухрій [7] та інших переважна кількість сімей, які виховують дітей з порушеннями психофізичного розвитку переживають ряд негативних переживань, застосовують до дітей неадаптивні стратегії поведінки та виявляють дезадаптив-

ні ставлення, що може сприяти, на тлі обмежень життєдіяльності, утворенню дезадаптованості та ускладнень соціальної адаптації. З одного боку в молодій людині з обмеженнями життєдіяльності внаслідок несприятливої внутрішньо сімейної ситуації, може утворюватися соціально-психологічна дезадаптованість як особистісна властивість. Молодим людям з обмеженнями життєдіяльності притаманні неадаптивні стратегії поведінки, переживання негативних емоційних станів, складності в міжособистісних стосунках та проблеми професійної адаптації (Томчук М.І., Швалб Ю.М., Шевцов А.Г. та інші). З іншого боку не завжди соціальне оточення сприяє зокрема соціальній адаптації молодій людині з обмеженнями життєдіяльності.

Як зазначають Ю.М. Швалб та Л.В.Тищенко важливими аспектами успішної соціалізації є специфіка сприйняття та ступінь толерантності оточуючих у ставленні до молоді з обмеженнями життєдіяльності. Соціальна оцінка інвалідності як обмеженої можливості людини, як аномалії та неспроможності робить маргінальним характер соціального життя людини. Психосоціальні аспекти розвитку та становлення молодих людей з обмеженнями життєдіяльності необхідно розглядати в контексті культурних значень, що приписуються стану інвалідності всією екологічною системою соціального оточення. [10; с.62-63].

Для подолання особистісної дезадаптованості та інших чинників, які перешкоджають соціальній адаптації молоді з обмеженнями життєдіяльності необхідно розробити відповідну систему реабілітування. В наукових працях Хохліної О.П. типи реабілітування визначаються видами або рівнями компенсаторних процесів в особі, на яку спрямована система реабілітаційних заходів. Науковець виділяє: біологічний, психологічний, соціально-психологічний та соціальний заходи [8; с.151-159].

Шевцов А.Г. зазначає, що реабілітаційна діяльність одночасно генерує мету – наприклад, подолання обмежень життєдіяльності, реабілітаційні конструкти – комплексну соціальну реабілітацію (інтеграцію, адаптацію) та продукт – феномен набуття людиною властивостей реабілітованості [11; с.109].

У соціально-психолого-педагогічному аспекті зміни в об'єкті-суб'єкті реабілітування означають корекцію, відновлення та розвиток певних соціально-психологічних, когнітивних, емоційно-вольових властивостей, що сприяють соціальному інтегруванню та адаптуванню людини [11; с.110].

Шевцовим А.Г. розроблена та описана п'ятифакторна модель комплексного реабілітування, яка включає такі фактори, моди впливу: соціальний фактор (група чинників впливу на людину як на суб'єкт соціальних відносин); педагогічний фактор (група чин-

ників впливу на людину як на суб'єкт діяльності), медичний фактор (група чинників впливу на здоров'я людини), реабілітаційний фактор (група чинників впливу на фізичний, психологічний, функціональний та фізіологічний стани людини, що враховує одночасно медичний, соціальний та особистісний аспекти), психологічний фактор (група чинників впливу на особистісну сферу людини), техніко-середовищний фактор (група інженерно-технічних та архітектурно-середовищних аспектів компенсації обмежень життєдіяльності людини та впливу на сферу взаємодії людини із навколишнім середовищем) [11; с.110-111].

Для поглибленого вивчення психологічних механізмів соціальної адаптації для подальшого розроблення психокорекційних засобів подолання соціальної-психологічної дезадаптації було здійснено теоретичний аналіз зазначеної проблеми.

На думку Е.А.Доценко психічні механізми – це сукупність психічних станів та процесів, що здійснюють активність в результативному напрямку в стандартній послідовності. Психологічні механізми – постійно діюча, або ситуативна цілісна психологічна система, яка забезпечує виконання регулятивних функцій.

Найпростіші форми дії психологічних механізмів, на думку Сухобської Г.С., пов'язані з спонтанною активністю. Спонтанна активність завжди існує в живих організмах, так як життя є активністю, а мотивація займає позицію регулятора активності. Проблема спонтанної активності досліджувалася Геращенко Н.І., Фейгенбергом І.М., було виділено в структурі рефлекторної діяльності (Анохіна П.К.) спонтанні ритмічні процеси, що займають провідне місце в саморегуляції.

Леонтьєв В.Г в своїй науковій роботі зазначає, що будь-який вид або тип активності людини збуджується за допомогою певних психологічних механізмів. Він виокремлював адапційний механізм, який збуджує адапційну активність. Механізм ділиться на чотири типи, кожен механізм яких індукує свою форму, тип та вид адапційної активності. Перший тип механізму породжує адапційну активність без будь-яких невротичних розладів. Відзначаються лише незначні складності в концентрації уваги та ста психологічного дискомфорту. Другий тип механізму породжує активність, форми якої (поведінка, діяльність) пов'язані з виразним синдромом психоемоційного напруження. Адаптаційний процес характеризується порушенням сну, емоційною нестриманістю, тривогою, проте емоційне напруження не переходить верхні межі норми. Третій тип механізму збуджує адапційну активність з високим рівнем психоемоційної ціною досягнення результатів. У людини не спостерігається хворобливих розладів, проте емоційне напруження заважає їй конструктивно вирішувати задачі. Вона зазвичай застосовує

агресію, регресію та фіксацію. Четвертий тип механізмів викликає сенсорну гіперстимуляцію, високе емоційне напруження з невротичними, а іноді і психосоматичними розладами. Адаптаційна активність характеризується низькими парламентами продуктивності та розв'язання завдань [1; с.42-43].

На думку А.А.Налчаджяна психічні механізми – це структура взаємопов'язаних дій, здійснення яких призводить до специфічного результату, тобто це стійка схема психічних дій [3; с.152]. Психологічний механізм – це психологічний процес, що діє в психологічному, суб'єктивному просторі навіть тоді, коли виникають зовнішні форми взаємодії між суб'єктами [3; с.265].

Відповідно до теорії Т.Парсона, соціалізація та соціальна адаптація індивіда здійснюється за допомогою трьох основних видів механізмів: 1)пізнавальних механізмів (до пізнавальних механізмів соціалізації належать наслідування (імітація) та психічна ідентифікація, які ґрунтуються на почуттях поваги та любові); 2)захисних механізмів, за допомогою яких приймаються рішення в тих ситуаціях, коли між потребами особистості виникають конфлікти (служать для розв'язання внутрішніх конфліктів особистості, а функцією механізмів незахисної адаптації є вирішення зовнішніх конфліктів); 3)механізмів пристосування, які тісно пов'язані з захисними механізмами (вони сублимують ті конфлікти, які пов'язані з зовнішніми об'єктами, що призводить до інтеріоризації елементів соціального контролю).

На думку С.И.Розума, Л.Ф. Обухова та И.В.Шаповаленко найважливіший психологічний механізм соціалізації та соціальної адаптації є наслідування. Д.М. Болдуин, Д.Уотсон, Г.Тард та Е.Торндайк визначали наслідування як універсальний законом суспільного життя [6; с.265].

Д.М. Болдуин визначав наслідування як повторення думки, поведінки абож того та іншого, як відтворення копії, внаслідок чого формується здатність до життя в суспільстві та відчуття власної індивідуальності.

Психологічну концепцію наслідування запропонував Ж.Піаже. В його концепції наслідування (в його термінології – імітація) – основний механізм формування психічних образів та символічного, репрезентативного мислення [6; с.266].

Захисні механізми – це схеми психічних дій, які призводять до певного рівня та форми адаптованості особистості та розв'язують фрустраційну ситуацію. Відкриття та опис зазначених динамічних утворень переважно належить психоаналізу. Процес їх використання називається адаптивно-захисним або захисним процесом. Захисні механізми починають функціонувати одночасно з актуалізацією безпосередніх реакцій на дію фрустраційних ситуацій проте,

зазвичай використовується в більш тривалих адаптивних процесах [3; с.152].

У сформованій особистості вже наявні адаптивні механізми, їх комплекс стратегій використання, а при виникненні фрустраційних ситуацій її реакції не спонтанні та неорганізовані як у дітей, а відтворюються та функціонують захисні механізми, їх комплекси та стійкі адаптивні стратегії [3; с.153].

Всі захисні механізми мають такі характеристики: 1) вони діють на несвідомому рівні і через це є засобом самообману; 2) вони спотворюють, заперечують або фальсифікують сприйняття реальності, щоб зробити тривогу менш загрозливою для індивідуума. Люди поодинокі використовують який-небудь єдиним механізм захисту – зазвичай вони використовують різноманітні механізми для розв'язання конфлікту або зменшення тривоги [10; с.129].

Найчастіше різновидами психологічного захисту вважають: витіснення (процес видалення з свідомості думок та почуттів, що спричинюють страждання), проекцію (процес, під час якого людина наділяє власними неприйнятними думками, почуттями та поведінкою іншим людям або оточення); заміщення (процес пере спрямування загрозливого імпульсу від більш загрозливого об'єкта або особистості до менш загрозливого); раціоналізацію (процес, хибної аргументації, коли ірраціональна поведінка представлена таким чином, що виглядає адекватною і тому виправдана перед оточенням); реактивне утворення (процес, який реалізується двостадійно: неприйнятний імпульс придушується, потім на рівні свідомості з'являється зовсім протилежний); регресію (процес повернення до незрілим, дитячим моделям поведінки); заперечення (це коли людина відмовляється визнавати те, що відбулася неприємна подія); сублімацію (захисний механізм, який дає можливість людині з метою адаптації змінити свої імпульси таким чином, щоб їх можна було виразити за допомогою соціально значущих думок та дій) [9].

Експериментальні дослідження К.Левіна, Т.Дембо та Р.Баркер, а також наукова робота А.А. Налчаджяна вказують на те, що незалежно від різноманітних фрустраційних ситуацій (блокування цілеспрямованої діяльності, внутрішні конфлікти та інші) люди відповідають на них характерними способами поведінки: руховим збудженням та напругою; безпосередньою агресивною відповіддю на вплив фрустратора; апатією; психічною регресією; активізацією фантазій; стереотипіями [3].

Копінг-механізми (механізми подолання) визначають успішну, або неуспішну адаптацію людини. Р.С.Лазарус визначав копінг-механізми як стратегії, які застосовуються людиною в ситуації психологічної загрози, зокрема в ситуації пристосування до хвороби як загрозу фізичного, соціального і особистісного добробуту.

На думку К.Хорні для подолання базисної тривоги людина застосовує захисні стратегії (невротичні потреби, або невротичні тенденції) такі як: орієнтація на людей (поступливий тип), орієнтація від людей (обособлений тип), орієнтація проти людей (ворожий тип). Зазначені стратегії притаманні всім людям, проте здоровим людям притаманна гнучкість, а невротична особистість не може зробити вибір між зазначеними трьома стратегіями, її поведінка не гнучка, вона не може ефективно розв'язувати життєві проблеми [9; 260].

Р. Лазарус та С.Фалькман описали в своїх наукових працях базисні копінг-стратегії: «вирішення проблем», «пошук соціальної підтримки», «уникання» та базисні копінг-ресурси: Я-концепція, локус контроль, емпатія, аффіліація та когнітивні ресурси. Копінг-стратегія розв'язання проблем визначає здатність людини визначати проблему і знаходити альтернативні рішення, ефективно справлятися зі стресовими ситуаціями, тим самим сприяти збереженню як психічного, так і фізичного здоров'я [5; с.245].

С.І.Корсун, Т.А.Ткачук, Є.Хейма та інші описують копінг-механізми та їх функціонування в процесі соціальної адаптації особистості. , зокрема: когнітивні, емоційні та поведінкові. Кожен з вищезазначених механізмів має біполярний континіум до складу, якого входить адаптивний та дезадаптивний полюс функціонування [2;23-29].

Для подальшого наукового дослідження пропонується виокремлювати психологічні механізми соціальної адаптації молоді з обмеженнями життєдіяльності наступним чином: емоційний (рівень переживання тривоги, депресії, агресії, соціальної фрустрації, невротизації, а також показники емоційної стійкості, схильність до почуттів, жорсткість-чуттєвість, впевненість в собі, розслабленість-напруженість); когнітивний (іраціональні переконання, показники інтелектуального розвитку, практичність-розвинута уява, конформізм-нонконформізм, адекватність самооцінки, консерватизм-радикалізм); поведінковий (іраціональність поведінки, залежність, незалежність, відлюдкуваць, суперництво, уникання, компроміс та співпраця); комунікативний (комунікабельність, нерішучість-сміливість, самоконтроль, прямотинійність-дипломатичність, довірливість-підозрілість підкорення-домінантність); ціннісно-смысловий (прийняття «боротьби», уникання «боротьби», локус контроль, ціннісні орієнтації, тип прихильності, та інші).

Висновки. За результатами теоретичного аналізу встановлено, що психологічні механізми соціальної адаптації молоді з обмеженнями життєдіяльності - це постійно діюча, або ситуативна цілісна психологічна система, яка діє в суб'єктивному просторі в процесі

приспосованні людини до умов соціального середовища, має адаптивний, захисний та дезадаптивний характер в залежності від особливостей індивідуального розвитку молоді людини та дії на неї фрустраційних чинників зовнішнього середовища. Припускається, що у молоді з обмеженнями життєдіяльності переважають неадаптивні копінг-механізми та наявні захисні механізми, так як в більшості випадків вони мають несприятливу сімейну ситуацію розвитку, а також наявні перешкоди в соціальному адаптуванні (техніко-середовищні, соціальні, психологічні, медичні та інші).

Для подальшого наукового дослідження пропонується виокремлювати психологічні механізми соціальної адаптації молоді з обмеженнями життєдіяльності наступним чином: емоційний, когнітивний, поведінковий, комунікативний, ціннісно-смысловий.

Подальше вивчення особливостей психологічних механізмів соціальної адаптації допоможе розробити стратегії психологічної допомоги молодим людям з обмеженнями життєдіяльності.

Список використаних джерел

1. Леонтьев В.Г. Мотивация и психологические механизмы ее формирования. – Новосибирск: ГП «Новосибирский полиграфкомбинат», 2002. – 264с.
2. Набиуллина Р.Р., Тухтарова И.В. Механизмы психологической защиты и совладания со стрессом (определение, структура, функции, виды, психотерапевтическая коррекция). Учебное пособие/ РР.Набиуллина, И.В. Тухтарова. – Казань, 2003, С. 23-29.
3. Налчаджян А.А. Психологическая адаптация: механизмы и стратегии /А.А. Налчаджян. – 2-е изд., перераб. И доп. – М.: Эксмо, 2010. – 368с. – (Психологическое образование).; с.-365.
4. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О.М.Степанов. – К.: «Академвидав», 2006. – 424с.
5. Психотерапевтическая энциклопедия /Б.Д. Карвасарский. - С.-Пб.:Питер, 2000.; с.245.
6. Розум С.И. Психология социализации и социальной адаптации человека /С.И.Розум. – СПб.: Речь, 2007. – 365с.; с.-265.
7. Томчук М.І., Чухрій І.В. Психологія матерів, які виховують дитину з інвалідністю. – Монографія / М.І.Томчук, І.В. Чухрій – Вінниця:ВОІПОПП, 2015. – 276с.
8. Хохліна О.П. основні категорії спеціальної психології /Хохліна О.П.// Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова, 2006. - №6. – С.151-159
9. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности /Л.Хьелл, Д.Зиглер. – 3-е изд. – СПб.: Питер, 2008. – 607с.: ил. – (Серия «Мастера психологи»); с.129.
10. Швалб Ю.М., Тищенко Л.В. Майбутнє і сьогодні студентів з обмеженими функціональними можливостями: психологічні аспекти. Монографія /Швалб Ю.М., Тищенко Л.В. – К.: Основа, 2015. – 240с.; с. 69.

11. Шевцов А.Г. Освітні основи реабілітології: [монографія] / Андрій Гаррійович Шевцов. – К.: «МП Леся», 2009. – 483с.

Spysok vykorystanyx dzherel

1. Leont'ov V.H. Motyvacya y psyxolohycheskye mexanyzmy ee formirovaniya. – Novosybyrsk: НР «Novosybyrskij polyhrafkombynat», 2002. – 264s.
2. Nabyullyna R.R., Tuxtarova Y.V. Mexanyzmy psyxolohycheskoj zashhyty y sovladaniya so stressom (opredelenye, struktura, funkcyi, vydy, psyxoterapevtycheskaya korrakcyia). Uchebnoe posobyie/ R.R.Nabyullyna, Y.V.Tuxtarova. – Kazan», 2003, S. 23-29.
3. Nalchadzhyan A.A. Psyxolohycheskaya adaptacya: mexanyzmy y strahyhy /A.A. Nalchadzhyan. – 2-e yzd., pererab. Y dop. – M.: ЭКСМО, 2010. – 368s. – (Psyxolohycheskoe obrazovanye); s.-365.
4. Psyxolohichna encyklopediya / Avtor-uporyadnyk O.M.Stepanov. – K.: «Akademvydav», 2006. – 424s.
5. Psyxoterapevtycheskaya encyklopediya /B.D. Karvasarskyj. - S.-Pb.:Pyter, 2000.; s.245.
6. Rozum S.Y. Psyxolohyia sotsyalizatsiy y sotsyal'noj adaptatsiy cheloveka /S.Y.Rozum. – SPb.: Rech», 2007. – 365s.; s.-265.
7. Tomchuk M.I., Chuxrij I.V. Psyxolohyia materiv, yaki vixovuyut» dytynu z invalidnistyu. – Monohrafiya / M.I.Tomchuk, I.V. Chuxrij – Vinnytsya:VOIPOP, 2015. – 276s.
8. Hoxlina O.P. osnovni katehoriyi special'noyi psyxolohiyi /Hoxlina O.P.// Naukovyj chasopys NPU imeni M.P.Dr imeni M.P.Drahomanova, 2006. - №6. – S.151-159
9. Хелл Л., Зиглер Д. Теория личности /Л.Хелл, Д.Зиглер. – 3-е изд. – СПб.: Питер, 2008. – 607с.: ил. – (Серия «Мастера психологии»); s.129.
10. Shvalb Yu.M., Tyshhenko L.V. Majbutnye i s»ohodennyya studentiv z obmezhenymy funktsional'nymy mozhlivostyamy: psyxolohichni aspekty. Monohrafiya /Shvalb Yu.M., Tyshhenko L.V. – K.: Osnova, 2015. – 240s.; s. 69.
11. Shevcov A.H. Osvitni osnovy rehabilitolohiyi: [monohrafiya] / Andrij Harrijovyh Shevcov. – K.: «MP Lesya», 2009. – 483s.

Чухрій І.В. Особенности психологических механизмов социальной адаптации молодежи с ограничениями жизнедеятельности

В статье предложены результаты теоретического анализа проблемы психологических механизмов социальной адаптации молодежи с ограничениями жизнедеятельности. Выделены эмоциональный, когнитивный, поведенческий, коммуникативный и ценностно-смысловой психологические механизмы социальной адаптации. Установлено, что психологические механизмы формируются в течение социального развития, в результате успешного протекания которого формируются адаптивные психологические механизмы, а при осложнениях адаптации - защитные и неадаптивные механизмы.

По результатам теоретического анализа проблемы психологических механизмов социальной адаптации, предполагается, что у молодых людей с ограничениями жизнедеятельности преобладают неадаптивные и имеющиеся защитные механизмы. Изучение особенностей психологических механизмов социальной адаптации поможет разработать стратегии психологической помощи молодым людям с ограничениями жизнедеятельности.

Ключевые слова: *социальная адаптация, психологические механизмы, молодежь с ограничениями жизнедеятельности, защитные механизмы.*

Chukhrîi I.V. Features of the psychological mechanisms of a social adaptation of youth with disabilities

The results of a theoretical analysis of a problem of the psychological mechanisms of a social adaptation of youth with disabilities in the article are presented. Emotional, cognitive, behavioral, communicative and axiological psychological mechanisms of a social adaptation are highlighted. It is established that psychological mechanisms are formed during social development, as a result of the successful course of which adaptive psychological mechanisms are formed, and in the case of adaptation complications, protective and non-adaptive mechanisms are formed.

According to the results of the theoretical analysis of the problem of psychological mechanisms of a social adaptation, it is assumed that young people with disabilities are dominated by non-adaptive and available protective mechanisms.

Learning psychological mechanisms for a social adaptation will help to develop strategies for the psychological help to young people with disabilities.

Keywords: *social adaptation, psychological mechanisms, youth with disabilities, , protective mechanisms*